



Stockholms
stad

**Östermalms
stadsdelsförvaltnings
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism
Maj 2018**

stockholm.se

Östermalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan mot våldsbejakande extremism

Dnr: 2017-305-1.1

Utgivningsdatum: Maj 2018

Kontaktperson: Said Kanni

Innehåll

Definitioner	4
Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige.....	5
<i>Autonoma miljö</i>	5
<i>Vit makt-miljö</i>	5
<i>Våldsbejakande islamistisk extremism</i>	6
Lokal lägesbild	7
Förebyggande arbete.....	8
<i>Generella förebyggande insatser</i>	8
<i>Specifika förebyggande insatser</i>	9
<i>Individriktade förebyggande insatser</i>	10
Förhindrande arbete	11
Åtgärdande arbete.....	11
<i>Avhopparverksamhet</i>	11
<i>Anhörigstöd</i>	12
Föreningsbidrag	12
Checklista-Föreningsbidrag.....	13
Kunskap och utbildning	14
Utbildning och kompetenshöjande insatser	14
Samverkan	15
Uppföljning	16
Förebyggande aktiviteter	17
Planerade aktiviteter för 2018	20

Inledning

I maj 2016 beslutade kommunfullmäktige om stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism. Enligt stadens riktlinjer ska lokala handlingsplaner tas fram, behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med 2017 års verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen.

Definitioner

Nedan framgår definitioner av olika begrepp som används kring våldsbejakande extremism och som tagits fram i rapporten *Våldsbejakande extremism i Sverige – nuläge och tendenser (regeringskansliet 2014)*”

Våldsbejakande – med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak.

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Radikalisering är en social process och det finns olika uppfattningar om hur processen går till. För att skilja ut den icke-våldsbejakande radikaliseringsprocessen används här Säkerhetspolisens smalare definition:
Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

De individer som anslutit sig till våldsbejakande extremistmiljöer har nästan alltid genomgått en radikaliseringsprocess där det går att identifiera betydande likheter i radikaliseringsprocessen oavsett till vilken ideologi en person radikaliserats.

Olika våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige

För närvarande finns, i enlighet med Säkerhetspolisens definition, i huvudsak tre våldsbejakande extremistiska miljöer i Sverige: den våldsbejakande högerextremistiska vit makt-miljön, den våldsbejakande vänsterextremistiska autonoma miljön och den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Därutöver finns ensamagerande extremister som motiveras till våldshandlingar av olika ideologier, men som inte tillhör nämnda grupper eller nätverk.¹

Autonoma miljön

Den autonoma miljön strävar efter ett klasslöst samhälle utan styre från någon auktoritet. Uppfattningen inom miljön är att dagens demokrati inte är tillfredsställande. Den enda styrelseformen som kan accepteras är ett självstyre från folket. Inom miljön hävdas att kapitalistiska drivkrafter har greppet om dagens samhälle och att detta utgör ett hinder för att uppnå idealsamhället – ett samhälle som är jämställt och klasslöst och där människor med olika ursprung och sexuell läggning ska kunna leva på lika villkor. Vissa sammanslutningar inom den autonoma miljön menar att ett nytt styrelseskick endast kan uppnås genom revolution.²

Enligt Säkerhetspolisens bedömning har den autonoma miljöns förmåga minskat under de senaste åren. Detta till trots bildades under 2017 ett nytt nordiskt autonomt nätverk. Detta nätverk kan i förlängningen lägga grunden för ytterligare organisering.³ Utöver opinionsbildande yttringar och aktiviteter använder individer med koppling till den autonoma miljön också systematiskt och regelbundet våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁴

Vit makt-miljön

Vit makt-miljön ser framför sig ett etniskt homogent samhälle där det inte förekommer inslag av andra kulturer. De menar att människosläktet kan delas in i raser och de ser negativt på invandring av människor som de inte räknar till den vita rasen. Synen på människosläktet som indelad i raser finns inom hela vit makt-miljön även om det varierar hur starkt detta lyfts fram.

¹ Säkerhetspolisen 2017 s.30-1

² Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

³ Säkerhetspolisen 2017 s.34

⁴ Säkerhetspolisen 2017 s.63

Uppfattningarna kan variera från föreställningen om ett raskrig där extremisterna är soldater, till en uppfattning om att olika raser ska få tillåtas existera i världen vid sidan av varandra så länge de olika raserna inte blandas. Omvärlden förknippar ofta vit makt-miljön med den nationalsocialistiska ideologin och flera aktörer inom miljön har anammat denna (även om det inte gäller för samtliga i miljön).

Inom vit makt-miljön är en del av målet ett auktoritärt styre och det verkar finnas drivkrafter för tydlig struktur, ordning och totala lösningar. Sedan en tid präglas delar av vit makt-miljön av en utveckling där man oftare talar om kultur istället för ras. De använder benämningar som patriotism eller ”nationella rörelsen” för att beskriva sig själva.⁵

Enligt Säkerhetspolisen har aktiviteten i vit makt-miljön ökat gradvis i Sverige under flera år. Aktiviteterna är främst opinionsbildande karaktär på offentlig plats. Vid sidan om de opinionsbildande aktiviteterna använder individer inom vit makt-miljön regelbundet och systematiskt våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina uppdrag, sitt arbete och uttrycka sina åsikter.⁶

Våldsbejakande islamistisk extremism

Den svenska våldsbejakande islamistiska miljön inspirerades övergripande av en salafistisk-jihadisk ideologi. Detta ideologiska paraply förenar både al-Qaida och Islamiska Staten (IS). IS är en utbrytarorganisation från al-Qaida och skillnaden dem emellan ligger närmast i att IS har en mer extrem syn på vilka de uppfattar som fienden. Enligt IS är alla som inte delar deras ideologi att betrakta som motståndare, vilket innebär att även muslimer som inte överensstämmer med gruppens övertygelser utmålas som fiender och utgör legitima måltavlor.

Gemensamt för dem båda är dock att ideologin motiverar attentat mot civila, dels enligt deras egen logik som svar på ockupation av muslimska länder och våld mot muslimer, dels som ett svar på upplevda kränkningar av islam. Målet som beskrivs är att genom våld införa ett islamiskt styre (sharia) inom ramen för en domedagsprofetia. Det västerländska demokratiska styrelseidealet, kolonialismen och förhållanden som tillskrivs västvärlden anses ha fördärvat islam. Västvärldens sekularisering och sätt att leva görs då även till mål för angrepp från miljöns extremister.

⁵ Ds 2014:4 *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser*

⁶ Säkerhetspolisen 2017 s.63

I samband med inbördeskriget i Syrien och de spridningseffekter som följde i närliggande länder lyckades IS skickligt profitera på det maktvakuum som uppstod. Genom propaganda på social media attraherade gruppen många anhängare, och när de utropade sitt kalifat i juni 2014 ökade tillströmningen till en nivå som saknar historisk jämförelse. Idag beräknar säkerhetstjänster att drygt 5000 individer rest från Europa för att ansluta sig till gruppen.

IS har även uppmuntrat till att anhängare bör utföra attentat i sina hemländer – med de vapen de har att tillgå. Många av de terrorattentat som drabbat Europa sedan 2014 kan härledas till IS - antingen genom attentatspersoner som har haft direkt kontakt med terrororganisationen, eller som på något sett inspirerats av dess upprop och ideologi.⁷

Säkerhetspolisen bedömer att ensamagerande gärningsmän med en våldsbejakande islamistiska ideologi i dagsläget utgör det största hotet.⁸ Antalet personer som attraheras av det ideologiska budskapet bedöms ha ökat under de senaste åren⁹ och Sverige anses vara ett legitimt men inte prioriterat mål för internationella terrororganisationer.¹⁰

Lokal lägesbild

Den lokala lägesbilden baseras bland annat på en enkätundersökning som skickats ut internt inom Östermalms stadsdelsförvaltning. Ytterligare underlag har inhämtats, utöver den interna undersökningen, såsom trygghetsmätningar, medborgarundersökningar, medborgardialoger, stadens trygghetsmätningar, riskrapporteringssystem, enkät om platssamverkan, sociala medier, information från externa samverkansparter och kartläggningar genomförda av polismyndigheten. Även dessa ligger till grund för den lokala lägesbilden. Arbetet mot våldsbejakande extremism har en hög prioritet inom stadsdelsnämnden och i samband med uppdatering av stadsdelens lokala lägesbild under februari 2018 så framgår det tydligt att LPO Norrmalm och stadsdelen också bedriver ett gemensamt samt förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism i alla dess former.

Baserat på polisens uppgifter, ligger Östermalms stadsdelsområde på mycket låga nivåer vad gäller personer som är brottsaktiva inom våldsbejakande extremism, både i faktiska tal och i relation till övriga länet. Stockholm stads statistik visar på väldigt låga nivåer

⁷ Försvarshögskolan 2017-06-28

⁸ Säkerhetspolisen 2017 s.46

⁹ Säkerhetspolisen 2017 s.34, 63

¹⁰ Säkerhetspolisen 2017 s.46

av skadegörelse och incidenter som har kopplingar till våldsbejakande extremism. Genom stadens incidentsrapporteringsystem (KIA) har inga incidenter som har kopplingar till våldsbejakande extremism inkommit till stadsdelsförvaltningen och inga oros-anmälningar har rapporterats till förvaltningens kontaktperson från Rädda Barnens stödtelefon. Sammantaget finns det därmed i dagsläget ingenting som pekar på att våldsbejakande extremism skulle vara förekommande i någon större utsträckning inom Östermalms stadsdelsområde. Det kan dock finnas ett mörkertal som inte kommer fram av olika anledningar. Dels kan individer dölja sina åsikter väl, dels kan det finnas aktörer som inte svarat på enkäten, eller aktörer som inte fått enkäten. Inom Östermalms stadsdelsområde så arbetar verksamheter inom socialtjänsten på ett förebyggande och uppsökande sätt för att kunna upptäcka samt förebygga eventuell uppkomst av radikaliserings i ett tidigt skede. Lägesbilden är ett levande dokument och kommer att revideras minst två gånger per år, eller vid behov. Frågan kommer att lyftas vid varje Trygghets- och säkerhetsråd, samt vid uppdatering av den lokala lägesbilden som görs tillsammans med polisen.

Skolorna arbetar förebyggande med värdegrundsarbete, likabehandling, antimobbning, inkluderande förhållningssätt, samt bidrar i det förebyggande arbetet genom undervisningen, bl.a. i religion, historia och samhällskunskap. De flesta skolor uppger att de är lyhörda och observanta för när elever uppvisar oroande beteende av något slag. Utbildningsförvaltningen tar även fram en egen handlingsplan för utbildning i ämnet, vilken kommer att gälla de kommunala skolorna. De fristående skolorna omfattas enligt Skolverket inte av någon handlingsplan.

Förebyggande arbete

En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och på sikt får ett arbete eller annan sysselsättning.

Generella förebyggande insatser

Östermalms stadsdelsförvaltning har ett trygghets- och säkerhetsråd (TSR) som består av nyckelpersoner från den egna förvaltningen, representanter från berörda fackförvaltningar, externa aktörer såsom polis, räddningstjänst och lokaltrafik, samt representanter från

civilsamhället. Rådet fungerar som en kontaktyta för de verksamheter som är centrala för Östermalms stadsdelsområde, och syftet är att förebygga brott och främja trygghet. Trygghets- och säkerhetsrådet blir ett naturligt sammanhang för att lyfta det förebyggande arbetet kring våldsbejakande extremism och hålla sig uppdaterad på lägesbilden.

Östermalms stadsdelsnämnd har fyra stycken råd för att främja delaktighet och demokrati; ungdomsrådet, rådet för funktionshinderfrågor, pensionärsrådet och näringslivsrådet.

Förvaltningen har ett ansvar att se till att de egna verksamheterna såsom förskolor, ungdomshus, fältarbete och parklek är välfungerande och på så sätt bidrar till en generell prevention för alla barn och unga. Det handlar om att främja barn och ungas utveckling, samt att uppmärksamma och fånga upp de fall där man ser en ogynnsam utveckling.

Sedan ett par år tillbaka anordnas ett stort nationaldagsfirande i Humlegården, där man anordnar diverse aktiviteter för medborgarna. Detta startade som en motkraft till högerextrema och nationalistiska grupper som anordnade tillställningar i parken på nationaldagen. Stadsdelsnämnden beslöt av denna anledning att firandet skulle bli ett sätt att stå upp för demokratin och vårt mångkulturella samhälle, och tillställningen drar årligen till sig ett stort antal besökare.

Kulturförvaltningen har fått ett uppdrag att sprida programmet Respekt och självrespekt (ROS) i skolorna med hjälp av fältassistenter, vilka tillhör socialtjänsten. ROS, som har en genusförändrande ansats, syftar till att stärka ungdomar i sökandet av identitet och att uppmuntra till reflektion kring handlingar och ställningstaganden. ROS syfte är därmed i förlängningen att öka tryggheten bland unga genom att främja självrespekt och respekt gentemot andra så att unga lär sig att sätta gränser och motstå destruktivt grupptryck.

Specifika förebyggande insatser

Stockholm är en plats för flertalet manifestationer, demonstrationer och andra typer av samlingar där människor möts för att uttrycka sina åsikter, och där det även kan uppstå extremistiskt våld. Många av dessa arrangemang äger rum i innerstaden, varför det finns viss risk för att extremistiska grupperingar rör sig på Östermalm för att t.ex. sätta upp affischer, klottra budskap eller värva anhängare. Genom innerstadssamverkan KNÖS (Kungsholmen, Norrmalm, Östermalm, Södermalm) har det framkommit att högerextremister

försökt värva skolungdomar under skoltid inför en nazistisk manifestation. Detta medför att det bör finnas en beredskap och extra vakenhet hos alla innerstadsskolor dagen/dagarna innan planerade manifestationer av extremistisk karaktär. Särskilt med tanke på att riskgruppen för inträde i våldsbejakande extremism i huvudsak är unga och unga vuxna.

Genom att skapa förutsättningar för goda levnadsförhållanden förebyggs inträde till extremismmiljöer. Preventionsenheten bedriver ett socialt förebyggande arbete inom ramen för preventionsuppdraget. Detta görs genom att aktivt arbeta för att förebygga och motverka missbruk bland barn och ungdom av alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel samt dopningsmedel. I uppdraget ingår även att främja en gynnsam utveckling genom att bidra till att förstärka skyddsfaktorer hos och runt de unga. Detta arbete måste ske i samverkan med föräldrar/vårdnadshavare, skola, polis och civila samhällets aktörer. Uppdraget innefattar även att verka att barn och ungdom inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.

Stadsdelsförvaltningens Ungdomsforum är ett pågående samverkansforum bestående av fältassistenter, fritidsledare, socialtjänst, polisen samt skolor i stadsdelsområdet. Inom Ungdomsforum kan frågor som rör Våldsbejakande extremism och gemensam hantering kring radikaliserade individer lyftas.

Det utförs även ett aktivt arbete kring värderingar och det demokratiska samhället inom stadsdelsområdets fritidsverksamhet.

Ensamkommande barn och ungdomar lyfts av vissa fram som potentiella måltavlor för dem som vill rekrytera till islamistisk extremism. På Kungsholmen bedrivs enheten för ensamkommande barn även för Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder. Enheten beviljades 2016 projektmedel för att under två års tid arbeta särskilt med de ensamkommande ungdomar som har svårigheter att fungera i sin vardag och främja deras deltagande i civilsamhället. En social lots arbetar sedan februari 2017 med att stötta dessa individer och främja deras förankring i civilsamhället.

Individeriktade förebyggande insatser

Socialtjänstavdelningen arbetar med individer som utsätts för våld i nära relationer utifrån stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Särskilda lokala rutiner har tagits fram för att tydliggöra organisation och arbetssätt. Det finns en lokal resursgrupp med representanter från samtliga

verksamheter. Erfarenhets- och kunskapsutbyte är en del av uppdraget för resursgruppen och där ingår våld kopplat till våldsbejakande extremism.

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet handlar om de insatser och åtgärder som riktas mot personer som håller på att hamna i, eller befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer samt att ge konkret stöd till anhöriga eller närstående. Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i ett tidigt skede.

Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden som tyder på radikalisering.

Åtgärdande arbete

Socialtjänsten har ett ansvar att stödja individer utifrån särskilda behov samt att förhindra att individer dras in i destruktiva miljöer såsom våldsbejakande extremism. Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till insatser.

Vid beslut om insatser ska tas särskild hänsyn till kunskap om individens aktivitet inom extremistiska organisationer och miljöer. Socialtjänsten har till uppgift att genom olika insatser förebygga att barn och unga dras in i våldsbejakande extremism och stödja de som är involverade att lämna dessa miljöer.

Avhopparverksamhet

Socialtjänsten ska ha förmåga och förutsättning att underlätta för de som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska vidtas skyndsamt. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna destruktiva extremistiska miljöer, bedöms utifrån motsvarande kriterier som idag används för att ge stöd till individer som vill lämna grov brottslig verksamhet. För dessa insatser samarbetar kommunen med polisen. Det är bedömningen av personens avsikter och riskfaktorer som är avgörande för socialtjänstens insatser. Socialtjänsten kan ge behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt Socialtjänstlagen och lagen om vård av unga (LVU), samt erbjuda råd och stöd.

Avhopparverksamhet erbjuds inom ramen för sociala insatsgrupper, sociala insatsgrupper för unga vuxna och den stadsövergripande avhopparverksamheten. Den stadsövergripande avhopparverksamheten riktar sig till avhoppare som har kontakt med polisens avhopparverksamhet och där polisen bedömer att avhopparen är i behov av skyddsåtgärder. Ideologiskt motiverad brottslighet är inte ett hinder för att få hjälp av stadens avhopparverksamhet. Stockholm stads samordnare mot våldsbejakande extremism och socialförvaltningen kommer framöver att se över arbetssätt, vilka kan komma att rekommenderas och spridas över staden.

Anhörigstöd

Anhöriga eller närstående ska enkelt kunna ta del av information om att stöd finns att få. Stöd och hjälp ska ges till familjer och anhöriga när barn involverats eller riskerar att involveras i våldsbejakande extremism. Anhörigstöd ska ges i den form som finns idag inom stadsdelsförvaltningen.

Föreningsbidrag

Riktlinjerna för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism anger tydligt att stöd i form av ekonomiska bidrag från staden inte ska utges till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till, eller stödjer, våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant.

Bidrag som beviljas till projekt eller verksamheter för att exempelvis motverka våldsbejakande extremism, stödja avhoppare eller stärka demokratin, motiverar en noggrann och strukturerad hantering för att så långt som det är möjligt säkerställa att skattefinansierade bidragsmedel inte felaktigt utbetalas eller missbrukas.

Av föreningens stadgar bör det gå att utläsa att dessa arbetar utifrån demokratiska principer och att föreningen tar ställning för demokratin som samhällssystem, verkar för jämställdhet, mångfald, alla människors lika värde och likabehandling i verksamheten samt tar avstånd från våldsbejakande uttryck och åsikter. Företrädare för föreningen, exempelvis en styrelsemedlem, anställd eller volontär, som uttrycker åsikter i strid med ovanstående ska omgående av föreningen uppmanas lämna sitt uppdrag. Föreningen får heller inte samverka med, eller anlita, organisationer eller personer som uttrycker åsikter i strid

med ovanstående. Det är också bra att föreningen beskriver hur de praktiskt arbetar med ovanstående frågor.

För närvarande finns det inga stadsövergripande riktlinjer för Stockholms stad avseende rutiner, hantering eller beredning inför beslut om föreningsbidrag. Nedanstående checklista har därför utvecklats i syfte att underlätta en strukturerad och tydlig inhämtning av relevanta uppgifter. I övrigt är listan utformad utifrån ledorden objektivitet, transparens och spårbarhet, vilket är av största vikt för beslutets riktighet och den demokratiska insynen.

Checklista-Föreningsbidrag

(Kontrollerande uppgifter demokratiperspektiv)

Stadgar	Uppgifter om demokratisk uppbyggnad, såsom att stadgarna föreskriver att alla som vill bli medlemmar får bli det.
Demokratiska principer i övrigt	Föreningen verkar för jämställdhet, mångfald, alla människors lika värde och likabehandling samt tar avstånd från våldsbejakande uttryck och åsikter?
Mål/syfte för projektet/verksamheten? Faller det inom ramen för vad bidrag utgår för?	Detta är en grundläggande bedömning för att bidrag ska betalas ut och är inte specifikt för området våldsbejakande extremism
Målgrupp – Barn under 15 år?	Barn kan i sammanhanget uppfattas som en särskilt skyddsvärd grupp och staden bör möjligtvis vara ännu mer noga i bedömningen då.
Hur lång tid ska projektet bedrivas?	
Vilka kvalifikationer finns för att genomföra projektets aktiviteter?	
Mål, aktiviteter, metoder och resultat hänger ihop på ett trovärdigt sätt?	
Alla projektets faser är väl beskrivna och kvalitativa?	
Projektet anses skäligt utifrån kostnadssynpunkt?	

Grundläggande krav för ansökan av föreningsbidrag¹¹

Föreningen som ansöker om bidrag skall vara:

- En ideell förening
- Vara förlagd inom Östermalms stadsdelsområde
- Utgå från demokratiska värderingar
- Ha en öppen och tillgänglig verksamhet
- Arbeta med marknadsföring
- Ansvara för tillstånd och säkerhet
- Ta arbetsgivaransvar

Uppföljning av föreningsbidrag¹²

Varje ansökande förening ska vid årets slut redovisa vad stödet har använts till. Detta är inte bara en ekonomisk redovisning av hur de använt nämndens stöd utan även att föreningen konkret redovisar sina aktiviteter och verksamhet. Ansökningar som saknar redovisning av tidigare beviljade stöd avslås. Under den period som stöd har beviljats har förvaltningen rätt att göra avstämningar och kan begära in uppgifter. Stadsdelsförvaltningen kan initiera såväl ekonomisk som verksamhetsmässig revision, där både stadsdelsförvaltningen och revisorerna skall ha tillträde till verksamheten. Utöver ovanstående äger stadsdelsförvaltningen rätten att utföra stickkontroller och revisioner utifrån behov.

Kunskap och utbildning

Utbildning och kompetenshöjande insatser

Kunskap om våldsbejakande extremism behöver öka bland medarbetare på Östermalms stadsdelsförvaltning. I första hand bör utbildningsinsatser prioriteras bland medarbetare som arbetar i nära kontakt med invånarna. Berörda medarbetare ska delta i de utbildningsinsatser som ska tas fram på stadsövergripande nivå för att säkerställa att förvaltningen upprätthåller kompetens inom området.

Behovet av kunskapshöjande åtgärder är fortsatt stort. Som ett led i det stadsövergripande stödet beslutade juridiska avdelningen, i slutet av januari 2018, en rättspromemoria som belyser juridiska förutsättningar för delar av kommunens arbete och stadens vägledning för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer att lanseras under våren 2018.

¹¹ Lokala regler för föreningsstöd

¹² Lokala regler för föreningsstöd

Det finns en stadsövergripande utbildningsplan för området våldsbejakande extremism. Under hösten 2017 genomfördes en grundläggande utbildning där ca 1700 medarbetare deltog. Grundutbildning kommer genomföras igen under hösten 2018. Med början i april 2018 kommer fördjupningsutbildningar genomföras riktade till prioriterade verksamheter såsom socialtjänstens mottagningsenheter, arbetsmarknadsförvaltningens uppsökare, utbildningsförvaltningens rektorer, lärare m.fl. Fördjupningsutbildningarna planeras i samverkan mellan den centrala samordnaren och respektive förvaltning. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal deltar i de stadsövergripande utbildningar som anordnas.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida. På sidan finns en presentation som innehåller grundläggande information om våldsbejakande extremism, symboler, lokalt och nationellt stödmaterial, rapporter, boktips och poddar för ytterligare kunskapsinhämtning, filmade föreläsningar m.m. Därutöver anordnas, med början 2018, kunskapshöjande föreläsningar på området. Dessa är öppna för stadens alla medarbetare. I februari föreläste Försvarshögskolan och i maj föreläser FOI, Totalförsvarets forskningsinstitut. Föreläsare för hösten är ännu inte bestämt. Dessa föreläsningar filmas och läggs på intranätssidan för att tillgängliggöras för så stor del av stadens medarbetare som möjligt.

Samverkan

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikaliserings. Det finns ett behov av att utveckla arbetssätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliserar. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har ett flödesschema tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat något som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krig eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för tex sociala insatsgrupper. I en social insatsgrupp ingår representanter från olika myndigheter och aktörer. Här kan också företrädare för trossamfund, idrottstränare och andra representanter från civilsamhället ingå, allt utifrån den enskildes behov. Socialtjänst och polis ingår alltid.

Frågan om våldsbejakande extremism kommer att implementeras i olika relevanta samverkansöverenskommelser.

Uppföljning

2019	
Åtgärd	Ansvarig
Handlingsplanen revideras.	Socialtjänsten/Preventionsenheten/ Säkerhetsstrateg

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under målet om att Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar. En första uppföljning av vidtagna åtgärder görs i samband med årets verksamhetsberättelse. Uppföljning sker även löpande i olika forum, exempelvis inom ramen för samverkan med lokalpolisen. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2019. I revideringen ska status på föregående års vidtagna åtgärder framgå. För att tydliggöra uppföljningsbara mål kopplat till riktlinjerna och för att på ett bättre sätt kunna stödja nämnderna i uppföljning och utvärdering av insatsernas effekt bedrivs ett utvecklingsarbete stadsövergripande i samverkan med Försvarshögskolan.

Förebyggande aktiviteter

Förvaltningens aktiviteter och insatser i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism			
Aktivitet	Syfte	Ansvarig	Tidplan
Rutin för att arbeta med ROS (respekt och självrespekt)	Att minska risken för att ungdomar utövar våld, samt öka medvetenheten kring stereotypa och begränsande könsroller.	Preventionsenheten i samarbete med utbildningsförvaltningen och huvudmän för fristående skolor	Utbildningsinsatser har genomförts.
Demokrati-främjande arbete i form av ungdomsrådet, funktionshinder-rådet och pensionärsrådet	Att stärka demokratin och medborgarnas möjlighet till inflytande.	Kvalitetschefen samordnar arbetet Förvaltningens demokrati-grupp.	Genomförs löpande.
Samverkansöverenskommelse med polisen	Att förbättra samverkan med polisen kring utvalda fokusområden för att öka tryggheten och minska brottsligheten.	Stadsdelsdirektör/ Säkerhetsstrateg	Pågående samt stäms av 2-4 ggr/år och revideras vid behov. Överenskommelsen kommer förlängas under 2018 med två år fram till 2020.
Trygghets- och säkerhetsrådet	Stärka tryggheten och minska risken för brott.	Stadsdelsdirektör/ Trygghets- och säkerhetsstrateg	Pågående, mötesfrekvens 1 gång/år samt minst 2 trygghetsvandringar per år med

**Östermalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan mot våldsbejakande
extremism**

18 (20)

			fokus- insatser.
Social lots för ensamkommande ungdomar	Att förhindra att ensamkommande barn och unga dras in i kriminalitet.	Enheten för ensamkommande barn.	Pågående.
Aktivitet	Syfte	Ansvarig	Tidplan
Rutiner för uppsökande samt förebyggande arbete	Förhindra att extremistisk propaganda sprids på skolor.	Preventionsenheten i samarbete med skolor.	Påbörjad och pågående.
Kontaktperson för Rädda Barnens stödtelefon utses.	Att medborgare får stöd och vägledning.	Avdelningschef socialtjänsten	Kontaktperson är utsedd.
Lokal resursgrupp	Stötta/hjälpa individer som utsätts för våld i nära relationer/hedersvåld.	Socialtjänsten	Pågående
Skapa rutiner och samverka tillsammans med socialtjänst, polis och skolor för en gemensam hantering kring radikaliserade individer.	Att arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism och stärka samverkan mellan skolor, stadsdel och polis.	Socialtjänst (preventionsenheten), polis och skolor (utbildningsförvaltningen).	Påbörjad och pågående.
Information om Rädda Barnens stödtelefon och kontaktuppgifter till	Att medborgare vet var de ska vända sig med oro och frågor.	Socialtjänsten	Genomförd

**Östermalms stadsdelsförvaltnings handlingsplan mot våldsbejakande
extremism
19 (20)**

socialtjänsten sprids genom olika kanaler.			
Skapa utbildningsinsats för personal.	Höja kunskapsnivån bland anställda inom stadsdelsförvaltningen.	Stockholms stads samordnare mot våldsbejakande extremism.	Genomförd och fler utbildningar planeras centralt av staden till 2018.
Minska risken för att föreningsbidrag betalas ut till föreningar eller organisationer som kan kopplas till våldsbejakande extremism.	Uppdaterade rutiner för föreningsbidrag, där man utgår från centrala samordnarens checklista samt instruktioner.	Kultur-sekreterare	Genomförd

Planerade aktiviteter för 2018

<u>Förvaltningens planerade aktiviteter för 2018</u>	
Aktivitet	Ansvarig
Våldsbejakande extremism tas upp som en punkt på samverkansmöten med skolor och ungdomsforum.	Socialtjänsten, preventionsenheten
Arbetet mellan skola, socialtjänst och polis förstärks genom att frågan hålls levande på olika forum, bland annat ungdomsforumet.	Enhetschef preventionsenheten
Våldsbejakande extremism tas upp som en punkt på samverkansträffar mellan stadsdel, polis och externa samverkansparter.	Säkerhetsstrateg
Säkerställa att nyckelpersoner deltar på stadsövergripande utbildningsinsatser.	Avdelningschef socialtjänst, Säkerhetsstrateg
Ta ut årlig statistik från IA med tillbud som har kopplingar till våldsbejakande extremism	HR, Säkerhetsstrateg
Dokumentation och sammanställning av klisterlappar/affischer inom stadsdelsområdet med inslag av våldsbejakande extremism.	Parkmiljöavdelningen
Utbyte av relevant information och gemensamma satsningar mot våldsbejakande extremism inom innerstadsstadsdelarna.	Socialtjänst/preventionsenheten, säkerhetsstrateg
Kontinuerliga stickprovskontroller och uppföljningar föreningar som beviljats föreningsbidrag.	Kultursamordnare
Utbyte av erfarenhet och information samt stärka samverkan med utbildningsförvaltningen	Preventionsenheten, säkerhetsstrateg